

Stockholm

25 mars 2022

Till:

Statsråd Anna-Caren Säterberg , landsbygdsminister, Näringsdepartementet
Statsråd, Annika Strandhäll, klimat- och miljöminister, Miljödepartementet

Öppet brev:

Lantbruket behöver krisåtgärder som bidrar till hållbarhetsomställningen

Naturskyddsföreningen vill framföra sin oro över pågående kostnadskris i lantbruket och ser behov av stödåtgärder till sektorn. Det är samtidigt av yttersta vikt att dessa stödåtgärder inte förvärrar pågående natur- och klimatkris, cementerar sektorns beroende av importerade miljöskadliga insatsmedel, eller missgynnar de bönder som redan vidtagit åtgärder för att minska sitt fossilberoende. Även kortsiktiga krisåtgärder måste bidra till att driva nödvändig hållbarhetsomställning.

Naturskyddsföreningen ser därför med växande oro på hur krisstöden till lantbruket hittills dominerats av subventioner till miljöskadliga insatsvaror. Vi ser också allvarligt på att lagstiftningsprocesser inom EU, som syftar till att skapa resilienta ekosystem och minska sårbarheten inom matsystemet, nu förhalas med hänvisning till en förmodad risk för matosäkerhet inom EU med anledning av anfallskriget i Ukraina. Krispaketen till jordbruket har varit återkommande de senaste åren och mycket talar för att det kommer komma fler. Extremvädershändelser som torka och översvämningar spås öka till följd av klimatförändringar. [Spannmålsskörden i Sverige var efter torkan 2018 43 procent mindre än genomsnittet de tidigare fem åren och den minsta skörden sedan 1959.](#)¹ Tillgång och priser på insatsvaror som diesel,

¹ Sommaren 2018 - en glimt av framtiden?, KLIMATOLOGI Nr 52, SMHI, 2019

konstgodsdel och foder kommer sannolikt också fortsatta stiga, bland annat till följd av rådande säkerhetskris.

Parallellt med denna utveckling kan vi konstatera:

- att beroendet av insatsvaror inom det svenska jordbruket är stort
- att merparten av insatsvarorna är importerade
- att [Sveriges självförsörjningsgrad är låg](#)²
- att [arbetet med att klimatanpassa sektorn är långt ifrån tillräckligt](#)³
- att Sverige inte når ett enda av de miljömål som berör odlingslandskapet, med kostsamma konsekvenser för samhället i stort genom bland annat övergödning, klimatpåverkan och förlorad biologisk mångfald

Sammantaget skapar detta sårbarheter i den svenska livsmedelsproduktionen, på såväl kort som lång sikt. Det är därför hög tid att ta ett helhetsgrepp och utarbeta krisåtgärder som bidrar till, istället för att förhålla, ett hållbart och klimatanpassat jordbruk som är mindre sårbart för omvärldshändelser. Det behövs en matproduktion som bygger på lokala kretslopp och minimerar behovet av importerade insatsvaror för att vi ska stå oss genom kommande kriser.

Naturskyddsforeningen vill därför uppmana regeringen att:

- **Verka för krisstöd som bidrar till hållbarhetsomställningen** och inte ytterligare cementerar sektorns beroende av importerade miljöskadliga insatsmedel och förvärrar pågående natur- och klimatkris. Ett alternativ till dieselskattenedsättning är till exempel areal- och djurenhetsbaserade stöd så som genomfördes efter torkan 2018.⁴
- **Verka för skyndsamt införande av ett allmänt jordbruksavdrag** i enlighet med SOU2021:67, vägen mot fossiloberoende jordbruk. Dieselskattenedsättningen bör inte vara ett verktyg i framtida krisåtgärder.

² På tal om jordbruk och fiske – fördjupning om aktuella frågor, Jordbruksverket, 2021

³ Första rapporten från Nationella expertrådet för klimatanpassning, SMHI, 2022

⁴ Naturskyddsforeningens remissvar – promemorian sänkt skatt på jordbruksdiesel, 14 mars 2022

- **Förhindra att pågående kris försvagar eller skjuter upp nödvändiga lagstiftningsprocesser** inom EU som syftar till att stärka jordbrukets miljöprestanda och självförsörjningsgrad. EU:s gröna giv och relaterade strategier syftar bland annat till att mildra effekterna av precis den typ av kriser vi just nu befinner oss i.
- **Verka för att handel och livsmedelsindustri tar ett större ansvar** för de kostnader som bönder har svårt att föra vidare i värdekedjan. Många lantbrukare, och i synnerhet mindre och medelstora gårdar, har stora lönsamhetsutmaningar medan stora delar av handeln fortsätter uppvisa rekordresultat.
- **Verka för långsiktigt hållbar självförsörjning.** Minskad sårbarhet i livsmedelskedjan kräver en omställning av matproduktionen mot lokala resurser och kretslopp och en utfasning av importerade insatsvaror.

Det råder idag bred samsyn kring vikten av att skyndsamt reformera matsystemet. Vi kan inte hantera matkriser utan att samtidigt ta hand om klimatet, markkvaliteten och den biologiska mångfalden. Därför är det av största vikt att även krisåtgärder anpassas därefter.

Med vänlig hälsning,

Karin Lexén,
Generalsekreterare
Naturskyddsforeningen